

Téma: Činitelé výchovně vzdělávacího procesu

Předmět: Pedagogika

Přidal(a): Viola

Obsah maturitní otázky

- prostředí ve výchovně-vzdělávacím procesu
- materiální prostředí včetně materiálně technického vybavení škol a tříd
- sociální prostředí ve výchovně-vzdělávacím procesu
- sociální interakce a komunikace: verbální a neverbální komunikace a její složky

Úvod

- Pedagogika je věda zabývající se **výchovou**.
- Pod pojmem výchova se nenachází jen výchova sama o sobě, ale také vzdělávání.
- Proto hovoříme o výchovně vzdělávacím procesu a jeho činitelích.
- Jedná se o **žáka, učitele, učivo a prostředí** (didaktický trojúhelník).

Prostředí ve výchovně-vzdělávacím

procesu

- Dělíme na **materiální** (hmotné) a **sociální** (nehmotné).
- Patří k vnějším činitelům výchovy.
- Je velmi důležité ve výchově, neboť nás všechno kolem nás vychovává.
- Žáci mohou také ovlivnit prostředí – v rámci školského parlamentu, vyjádřit svůj názor, co jim ve škole chybí, nebo co je naopak zbytečné.
- VÝCHOVA V ŠIRŠÍM SLOVA SMYSLU
 - Je působením veškerého okolí (vliv kamarádů, televize, reklamy, prostředí města).
 - Tyto vlivy utváří a formulují osobnost jedince.
- VÝCHOVA V UŽŠÍM SLOVA SMYSLU
 - Je záměrné působení na jedince. Dělíme ji na dva pojmy (výchova a vzdělávání).
 - Změny v utváření mravních hodnot i naukového zaměření.
- PEDAGOGIČTÍ OPTIMISTÉ
 - Pedagogové, kteří věří v sílu a moc výchovy. Říkají, že **výchova utváří člověka**.
 - John Locke, J. A. Komenský
- PEDAGOGIČTÍ PESIMISTÉ
 - Tvrdí, že **výchovou se nic změnit nedá**, že člověk je určen! (Bohem, osudem)
 - Jean Jacques Rousseau
- PEDAGOGIČTÍ REALISTÉ
 - **Uvědomují si moc výchovy, ale nezapomínají ani na další faktory**, které tuto moc výchovy oslabují, jako prostředí, dědičnost apod.
 - Denis Diderot

Materiální prostředí včetně

materiálně technického vybavení škol

- Je to vše, na co si můžeme sáhnout (hmotné)
- Existují normy pro vybavení školy, které vedení školy musí sledovat.
- Vybavení pro mateřské školy:
 - koberec, hračky, pohádkové knížky, hudební nástroje, předměty pro umělecké a kreativní aktivity (pastelky, fixy, omalovánky), nižší umyvadla a záchody, skříňky (šatny), postýlky, někde i hřiště v areálu školky
- Vybavení pro základní školy:
 - Vhodné lavice a židle, učebnice, sešity, dataprojektor, počítače, nástěnky, tabule, speciální předměty pro určité předměty (M – kalkulačka, AJ – tabulka nepravidelných sloves, Z – mapa světa, CH – tabulka prvků), záchody, šatny
 - **Ve školní družině najdeme:** koberec, hračky, omalovánky, písanky, televize, předměty pro zájmové činnosti
- Vybavení pro střední školy:
 - Vhodné lavice a židle, učebnice, sešity, dataprojektor, počítače (hodně), laboratoře, bufet, skříňky, jídelna, speciální předměty pro určité obory (mateřinky – hud. nástroje, tělocvikáři – švihadla, míče)
- Vybavení pro vysoké školy:
 - Auly, poschodovité lavice, historické obrazy, místnosti, předměty, záchody, recepce, počítače, knihovny, bufet, jídelna

Sociální prostředí ve výchovně-vzdělávacím procesu

- **Klima školy, třídy (dlouhodobé)** – pocitové, psychosociální prostředí, projevované jako pocity zúčastněných
- **Atmosféra (okamžitá)** – pohoda, nepohoda (přenášení vzteku jeden na druhého)
- Dobré sociální prostředí ve třídě ovlivňuje především učitel, ale i chování žáku k sobě navzájem.

- Nepohoda ve třídě:
 - hádky mezi žáky, šikana, posmívání
 - nepříjemný učitel, nadřuzující, nespravedlivě hodnotící
 - žáci jsou pak pasivní, nebaví je učivo
- Pohoda ve třídě:
 - žáci se neuráží, jsou k sobě ohleduplní a respektují se navzájem
 - učitel motivuje žáky, pomáhá jim s učivem
 - žáci jsou v hodinách více aktivní, víc se soustředí
- Pokud má žák osobní problém, možnost obrátit se na učitele, popřípadě na odborníka:
 - výchovný poradce, speciální pedagog, školní psycholog

Sociální interakce a komunikace: verbální a neverbální komunikace

- Lidská komunikace je definována jako výměna informací nejčastěji mezi dvěma a více lidmi, může být:
 - **verbální** - slovní, jazyková, osobní + písemná
 - **neverbální** - beze slov: gesty, pohyby hlavou, výraz tváře, pohled očí
- Obory zabývající se neverbální komunikací:
 - **Kinezika** - nauka o pohybech člověka (pohyby hlavy, způsob chůze).
 - **Gestika** - nauka o pohybech rukou doprovázejících mluvené slovo.
 - **Posturologie** - nauka o jednotlivých pozicích těla (postavení, držení těla).
 - **Proxemika** - spočívá ve vyjádření vztahu mezi lidmi prostřednictvím vzdálenosti.
 - **Mimika** - nauka o významu pohybů obličejových svalů (při smíchu, pláči).
 - **Haptika** - nauka o dotycích v mezilidském styku (podání rukou, políbení).
 - **Paralingvistika** - mimojazykové prvky verbální komunikace (hlasitost, výška tónu řeči)
- Funkce neverbální komunikace:
 - **Komplementární funkce** - neverbální komunikace funguje jako doplněk. Může

být v souladu s řečeným

- **Hlavní funkce** - zahrnuje jak strategické fyzické postoje (regulují vzdálenost), tak i dynamické projevy (mimická oznámení, volba určitého tónu hlasu).
- **Substituční funkce** - náhrada za verbální komunikace.
- **Vyjádření emocí** (snaha se znovu dostat do emoční rovnováhy).
- **Vyjádření emočního postoje** (sympatie, dominanci, pochybnost).
- Dělení komunikace:
 - **Intrapersonální komunikace** probíhá uvnitř jedince a má podobu vnitřního dialogu. Jedná se o rozmlouvání „sám se sebou“, sebereflexi vlastního jednání a komunikování s vnějším okolím.
 - **Interpersonální komunikace** probíhá mezi dvěma a více lidmi, mezi kterými existuje nějaký vztah. Specifickým druhem interpersonální komunikace je komunikace skupinová.
 - **Masová komunikace** je charakteristická jednosměrným prouděním informací od jednoho a více komunikátorů (zdrojů) k mnoha komunikantům (příjemcům). Jde o komunikaci uskutečňovanou skrze média, jakými jsou například: rádio, televize, tisk a internet. Při masové komunikaci nedochází k přímé zpětné vazbě, je proto důležité přijaté informace kriticky zhodnotit.